

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

اولویت بندی زیستگاه های منطقه حفاظت شده اشترانکوه در استان لرستان با کاربرد در طرح حفاظت و مدیریت

ندا عالیپوریان

دانش آموخته محیط زیست دانشگاه شهید چمران اهواز

سید مهدی امینی نسب

* نویسنده مسئول: استادیار دانشکده منابع طبیعی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری

Email: smamininasab@yahoo.com

چکیده

روش های اولویت بندی زیستگاه ها به منظور مدیریت زیستگاه ها و حفاظت از گونه ها حائز اهمیت می باشند. در این مطالعه، اولویت بندی زیستگاه بر اساس شاخص ارزش زیستگاه (HV) انجام شده و با توجه به حضور و فراوانی گونه ها در هر زیستگاه، طبقات تهدید و ارجحیت زیستگاهی تعیین می شود. برای محاسبه شاخص (HV)، پس از مشخص نمودن زیستگاه ها، تعیین گونه ها در هر زیستگاه و طبقات تهدید و ترجیح زیستگاهی، وزن دهی طبقات صورت گرفته و ضریب ترجیحی زیستگاه مشخص می شود. در نهایت ارزش هر زیستگاه برای هر گروه تاکسونومیک محاسبه می شود. این روش در منطقه حفاظت شده اشترانکوه در استان لرستان در مورد گروه های تاکسونومیک پستانداران، پرندگان، خزندگان، دوزیستان و آبزیان اجرا شده و نتایج نشان داده است که زیستگاه حاشیه ای در رتبه اول قرار گرفته و بعد از آن به ترتیب زیستگاه های بینابینی، دشتی، کوهستانی، آبی، بوته زار و جنگل از نظر رتبه در اولویت بعدی قرار گرفته اند. برای پستانداران منطقه نیز، زیستگاه بینابینی بیشترین ارزش را داشته و سپس زیستگاه های حاشیه ای، کوهستانی، دشتی، جنگلی، آبی و بوته زار در رتبه های بعدی قرار گرفتند. در گروه تاکسونومیک پرندگان، زیستگاه کوهستانی دارای بیشترین ارزش و جنگلی کمترین ارزش و اهمیت را داشته است. برای خزندگان هم زیستگاه بینابینی حداکثر و زیستگاه جنگل حداقل رتبه و اهمیت را کسب نموده است. دوزیستان و آبزیان منطقه به علت اینکه فقط در زیستگاه آبی حضور داشته اند لذا تنها این زیستگاه برای آنها دارای ارزش و اهمیت بوده است. بنابراین برای مدیریت منطقه لازم است، ارزش کلی زیستگاه ها و همچنین اهمیت آنها برای گروه های تاکسونومیک مختلف مورد توجه قرار گیرد. واژگان کلیدی: رتبه بندی، زیستگاه، منطقه حفاظت شده، اشترانکوه، لرستان

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

مقدمه

تخریب و نابودی زیستگاه به عنوان مهم ترین بحران محیط زیستی جزو بزرگترین تهدیدهای تنوع زیستی محسوب می شود (Rossi and Kuitunen, 1995). امروزه شناخت و حفاظت از ارزش های تنوع زیستی حائز اهمیت بوده و توجه به آن به شدت رو به افزایش است (Sankovskii, 1992). به منظور حفاظت از زیستگاه ها و جمعیت ها، مطالعه قابلیت و ارزیابی آنها برای تعیین کیفیت زیستگاه گونه های حیات وحش حائز اهمیت است (Rossi and Kuitunen, 1995). لذا لازم است ارزش بالقوه زیستگاه ها شناسایی شود (Nijkamp et al., 1990). ارزیابی زیستگاه برای پیش بینی تغییر در ساختار اکوسیستم و اندازه گیری کمی و کیفی آن انجام می شود (Rossi and Kuitunen, 1995). روش های موجود در ارتباط با ارزیابی زیستگاه متناسب با اهداف حفاظتی شکل گرفته اند. امروزه تعداد کمی از مناطق ارزیابی شده اند ولی با این وجود، ارزش های حفاظتی آنها کاملاً شناخته نشده است (مجنونیان، ۱۳۷۱). رتبه بندی و اولویت بندی زیستگاه نوعی روش ارزیابی برای مدیریت منطقه و توسعه طرح های مدیریتی است (Rossi and Kuitunen, 1995). علاوه بر آن، یک ابزار مهم برای مدیریت استفاده از سرزمین نیز محسوب می شود (Box and Forbes, 1992). بنابراین برای تصمیم گیری های حفاظتی و مدیریتی زیستگاه ها، رتبه بندی زیستگاه اهمیت پیدا می کند (Rossi and Kuitunen, 1995). منطقه حفاظت شده اشترانکوه بدلیل تنوع آب و هوا و داشتن زیستگاه مناسب برای حیات وحش از گذشته جزو شکارگاه های ممتاز کشور بوده و با وجود کوهستانی بودن، زیستگاه گونه های مهمی به شمار می رود که به منظور مدیریت مناسب و حفاظت از گونه های آن، اولویت بندی زیستگاه ها در این منطقه ضروری به نظر می رسد.

مواد و روش ها

روش بررسی

منطقه مورد مطالعه

منطقه حفاظت شده اشترانکوه در ۴۸ درجه و ۵۸ دقیقه الی ۴۹ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی و ۳۳ درجه و ۱۲ دقیقه الی ۳۳ درجه و ۲۸ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است. وسعت منطقه ۵۴۴۴۰ هکتار است و از نظر طبیعی در بخش مرکزی سلسله جبال زاگرس واقع شده است. منطقه در شمال شرقی و ناحیه سردسیر استان لرستان قرار دارد و یکی از مناطق بیلاقی بختیاری (ایل چهارلنگ) است. ضمناً در مجاورت شمال این منطقه پناهگاه حیات وحش سفیدکوه به مساحت ۲۴۴۴۴ هکتار قرار دارد.

روش مطالعه

پس از بازدید صحرایی از منطقه و مشورت با محیط بانان، با مراجعه به اداره کل محیط زیست استان لرستان، اطلاعاتی در مورد ویژگی ها و خصوصیات کلی منطقه مورد بررسی بخصوص فون و فلور و ویژگی های زیستگاهی آن، همچنین نقشه های مورد

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

نیاز تهیه شد. در این مطالعه، بر اساس ارزش زیستگاه و وزن دهی طبقات تهدید و جمع بندی قابلیت های فوق برای هر گونه در هر زیستگاه، شاخص HV محاسبه می گردد که مراحل مختلف این مدل به شرح ذیل می باشد (Rossi and Kuitunen, 1995).

تفکیک انواع زیستگاه های منطقه

در مرحله اول، منطقه مورد بررسی به زیستگاه های مجزا تقسیم می شود و این تفکیک زیستگاه بر اساس خصوصیات مختلف منطقه از قبیل شرایط اقلیمی، پوشش گیاهی، خصوصیات توپوگرافی، ژئوگرافیکی و ... می باشد. لذا انواع زیستگاه بالقوه برای گونه ها در منطقه مشخص می شود.

مشخص کردن تعداد گونه ها برای هر گروه تاکسونومیک در زیستگاه های مختلف

پس از تفکیک زیستگاه های منطقه، گونه های موجود در هر زیستگاه مشخص می شوند. به این ترتیب که گروه های تاکسونومیک مورد بررسی مانند پرندگان، پستانداران، خزندگان، دوزیستان و ... تعیین می شوند. پس از تعیین گروه های تاکسونومیک، گونه های متعلق به هر گروه تاکسونومیک در هر زیستگاه بطور مجزا تعیین شده و در آخر هم تعداد گونه های مربوط به هر گروه در زیستگاه های مختلف تعیین می شود.

تعیین طبقات تهدید گونه ها

گونه های موجود در منطقه بر اساس درجه تهدیدشان طبقه بندی می گردند و این طبقه بندی بر اساس لیست سرخ IUCN صورت می گیرد که با توجه به معیارهای زیر می باشد:

- طبقه ۱) گونه های فراوان: گونه هایی که در کل منطقه به وفور یافت می شوند.
- طبقه ۲) گونه هایی با فراوانی متوسط: گونه هایی که در کل منطقه وجود دارند اما فراوانی آنها یک سوم حالت قبل است.
- طبقه ۳) گونه های نسبتاً کمیاب: گونه هایی که فراوانی آنها کمتر از یک سوم حالت قبل است.
- طبقه ۴) گونه هایی که به اندازه کافی شناخته نشده اند: گونه هایی که بدلیل کمبود اطلاعات نتوانستند بطور دقیق مورد بررسی قرار گیرند ولی به یکی از طبقات در آینده تعلق خواهند داشت.
- طبقه ۵) گونه های نامشخص: گونه هایی که شناخته شده اند و به یکی از طبقات در آینده نیز تعلق خواهند داشت اما به دلیل کمبود اطلاعات دقیقاً بررسی نشده اند.
- طبقه ۶) گونه های کمیاب: گونه هایی که جمعیت آنها خیلی کوچک است ولی در معرض خطر یا آسیب پذیر نیستند.
- طبقه ۷) گونه های آسیب پذیر (VU): گونه هایی که اگر شرایط فعلی مساعد نگردد، احتمالاً در آینده ای نه چندان دور در معرض خطر قرار خواهند گرفت.
- طبقه ۸) گونه های در معرض خطر: گونه هایی که اگر شرایط موجود مساعد نشود، احتمالاً به زودی منقرض خواهند شد.

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

وزن دهی طبقات تهدید

به منظور ارزش دهی به هر کدام از طبقات تهدید، به آنها وزنی اختصاص می‌یابد. وزن دهی بر اساس این فرض صورت می‌گیرد که احتمال عملکرد تراکم از وزن‌ها برای کل طبقات تهدید برابر است. در نتیجه وزن مورد انتظار برای هر طبقه از این فرمول محاسبه می‌شود:

$$\begin{aligned}E(w_1) &= 1/J^2 \\E(w_2) &= 1/J^2 + 1/J(J-1) \dots\dots \\E(w_j) &= 1/J^2 + 1/J(J-1) + \dots + 1/(J*2) + 1/(J*1)\end{aligned}$$

$E(w)$: وزن مورد انتظار برای هر طبقه تهدید J

J : تعداد طبقات تهدید

جهت بکارگیری دقیق، وزن‌های محاسبه شده در یک عدد صحیح ضرب می‌شوند تا کمترین وزن با عدد یک تنظیم گردد.

تعیین ارجحیت زیستگاهی (K)

از میان زیستگاه‌های موجود در منطقه برای گونه‌های مختلف در هر گروه تاکسونومیک، تعداد زیستگاه‌هایی که بیشتر توسط آنها ترجیح داده می‌شود، انتخاب می‌گردد. به عنوان مثال گونه X متعلق به گروه تاکسونومیک پرندگان، زیستگاه A را در درجه اول ترجیح می‌دهد بنابراین $k=1$ و زیستگاه C را در درجه دوم ترجیح می‌دهد پس $k=2$ می‌باشد. به همین ترتیب برای کلیه گونه‌ها در گروه‌های تاکسونومیک مختلف ارجحیت زیستگاهی تعیین می‌شود.

درجه یا ضریب ترجیحی زیستگاه (C_k)

به منظور تعیین درجه یا ضریب ترجیحی زیستگاه، چنانچه برای هر گروه تاکسونومیک زیستگاه ترجیحی وجود نداشته باشد یا چندان اختلاف ترجیحی از نظر انتخاب نداشته باشد، در آن صورت درجه ترجیحی یا $C_k=1$ است ولی اگر تفاوت انتخاب وجود داشته باشد، از ۱، ۰/۷۵، ۰/۵، ۰/۲۵ به ترتیب نزولی می‌گردد. بنابراین برای همه گونه‌ها در هر گروه تاکسونومیک، ضریب ترجیح زیستگاهی مشخص می‌شود که البته این ضریب بیشتر به صورت تجربی می‌باشد.

تعیین ارزش هر زیستگاه (HV):

با توجه به پارامترهای محاسبه شده در مراحل قبل، می‌توان بر اساس فرمول زیر ارزش هر زیستگاه را مشخص کرد:

$$HV_i = (n_{i,j,k} \cdot w_j \cdot c_k) \quad i = 1 \dots 5, j = 1 \dots 8, k = 1 \dots 4$$

HV_i : ارزش زیستگاه i

$n_{i,j,k}$: تعداد گونه‌هایی که زیستگاه i را در سطح k و طبقه تهدید j ترجیح می‌دهند.

w_j : وزن اختصاص یافته برای طبقه تهدید j

c_k : ضریب اختصاص یافته برای یک گونه که سطح k از یک زیستگاه i را ترجیح می‌دهد.

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

نتایج و بحث

با در نظر گرفتن کلیه خصوصیات و ویژگی های منطقه و اطلاعات موجود، منطقه حفاظت شده اشترانکوه به هفت زیستگاه مجزا تفکیک شده که شامل زیستگاه های کوهستانی ، دشتی ، بینابینی (تپه ماهوری)، حاشیه ای، آبی، بوته زار و جنگل می باشد. پس از مشخص شدن زیستگاه ها، تعداد گونه ها از هر گروه تاکسونومیک در هر زیستگاه در جدول ۱ ارائه شده است. فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه های مختلف در جداول ۲ تا ۸ ارائه شده است. بر طبق فرمول ارائه شده، وزن هایی برای هر یک طبقات تهدید اختصاص یافته است. وزن های بدست آمده عبارت اند از: طبقه ۱ : ۱، طبقه ۲ : ۲/۵، طبقه ۳ : ۴/۵، طبقه ۴ : ۷، طبقه ۵ : ۱۱، طبقه ۶ : ۱۹. فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه های مختلف در جداول ۷ تا ۱۵ ارائه شده است. نتایج کلی ارزش زیستگاه ها برای گروه های تاکسونومیک مختلف در جدول ۱۶ ارائه شده است.

جدول ۱- نتایج کلی طبقه بندی زیستگاهی گونه های حیات وحش در منطقه حفاظت شده اشترانکوه

گروه تاکسونومیک	زیستگاه					
	کوهستانی	دشتی	بینابینی	حاشیه ای	آبی	بوته زار
پستانداران	۱۵	۸	۱۱	۱۰	۱	۳
پرندگان	۲۷	۲۵	۳۲	۳۷	۶	۱۵
خزندگان	۵	۱۲	۱۲	۳	۲	۵
دوزیستان	۰	۰	۰	۰	۵	۰
آبزیان	۰	۰	۰	۰	۵	۰
جمع کل	۴۷	۴۵	۵۵	۵۰	۱۹	۲۳

جدول ۲- فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه کوهستانی

طبقه تهدید	گروه های تاکسونومیک					جمع کل
	پستانداران	خزندگان	پرندگان	دوزیستان	آبزیان	
۱	۶	۰	۱۰	۰	۰	۱۶
۲	۱	۱	۷	۰	۰	۹
۳	۳	۰	۸	۰	۰	۱۱
۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۴	۲	۰	۰	۶
۶	۰	۰	۱	۰	۰	۱
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

جدول ۳- فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه دشتی

طبقه تهدید	گروه های تاکسونومیک					جمع کل
	پستانداران	خزندگان	پرندگان	دوزیستان	آبزیان	
۱	۲	۰	۱۵	۰	۰	۱۷
۲	۴	۵	۶	۰	۰	۱۵
۳	۲	۰	۲	۰	۰	۴
۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۷	۱	۰	۰	۸
۶	۰	۰	۱	۰	۰	۱
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰

جدول ۴- فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه بینابینی

طبقه تهدید	گروه های تاکسونومیک					جمع کل
	پستانداران	خزندگان	پرندگان	دوزیستان	آبزیان	
۱	۵	۰	۱۶	۰	۰	۲۱
۲	۴	۶	۶	۰	۰	۱۶
۳	۲	۰	۷	۰	۰	۹
۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۶	۲	۰	۰	۸
۶	۰	۰	۱	۰	۰	۱
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰

جدول ۵- فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه حاشیه ای

طبقه تهدید	گروه های تاکسونومیک					جمع کل
	پستانداران	خزندگان	پرندگان	دوزیستان	آبزیان	
۱	۴	۰	۱۹	۰	۰	۲۳
۲	۲	۰	۶	۰	۰	۸
۳	۴	۰	۷	۰	۰	۱۱
۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۳	۲	۰	۰	۵
۶	۰	۰	۱	۰	۰	۱
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

جدول ۶- فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه آبی

طبقه تهدید	گروه های تاکسونومیک					جمع کل
	پستانداران	خزندگان	پرندگان	دوزیستان	آبزیان	
۱	۰	۰	۰	۵	۰	۵
۲	۰	۰	۰	۰	۵	۵
۳	۱	۰	۴	۰	۰	۵
۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۲	۰	۰	۰	۲
۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰

جدول ۷- فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه بوته زار

طبقه تهدید	گروه های تاکسونومیک					جمع کل
	پستانداران	خزندگان	پرندگان	دوزیستان	آبزیان	
۱	۱	۰	۱۳	۰	۰	۱۴
۲	۱	۰	۱	۰	۰	۲
۳	۱	۰	۲	۰	۰	۳
۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۵	۰	۰	۰	۵
۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰

جدول ۸- فراوانی گروه های تاکسونومیک در طبقات تهدید در زیستگاه جنگلی

طبقه تهدید	گروه های تاکسونومیک					جمع کل
	پستانداران	خزندگان	پرندگان	دوزیستان	آبزیان	
۱	۴	۰	۸	۰	۰	۱۲
۲	۱	۰	۲	۰	۰	۳
۳	۴	۰	۱	۰	۰	۵
۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۱	۰	۰	۰	۱
۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

جدول ۹- فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه کوهستانی

ترجیح زیستگاهی	پرندگان	خزندگان	پستانداران
۱	۲۱	۱	۵
۲	۱	۳	۱
۳	۴	۰	۱
۴	۱	۱	۰
۵	۰	۰	۰
۶	۰	۰	۰

جدول ۱۰- فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه دشتی

ترجیح زیستگاهی	پرندگان	خزندگان	پستانداران
۱	۱۳	۸	۴
۲	۶	۲	۲
۳	۴	۲	۱
۴	۲	۰	۰
۵	۰	۰	۰
۶	۰	۰	۰

جدول ۱۱- فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه بینایی

ترجیح زیستگاهی	پرندگان	خزندگان	پستانداران
۱	۲	۱۰	۲
۲	۱۹	۱	۲
۳	۵	۰	۳
۴	۵	۱	۱
۵	۱	۰	۱
۶	۰	۰	۰

جدول ۱۲- فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه حاشیه ای

ترجیح زیستگاهی	پرندگان	خزندگان	پستانداران
۱	۵	۰	۲
۲	۱۵	۲	۲
۳	۱۴	۰	۳
۴	۲	۰	۱
۵	۰	۰	۱
۶	۰	۱	۰

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

جدول ۱۳- فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه آبی

ترجیح زیستگاهی	پرندگان	خزندگان	پستانداران
۱	۴	۲	۱
۲	۰	۰	۰
۳	۰	۰	۰
۴	۰	۰	۰
۵	۰	۰	۰
۶	۰	۰	۰

جدول ۱۴- فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه بوته زار

ترجیح زیستگاهی	پرندگان	خزندگان	پستانداران
۱	۳	۲	۰
۲	۳	۰	۰
۳	۶	۱	۰
۴	۳	۱	۱
۵	۰	۱	۰
۶	۰	۰	۱

جدول ۱۵- فراوانی گروه های تاکسونومیک بر اساس ترجیح زیستگاهی در زیستگاه جنگلی

ترجیح زیستگاهی	پرندگان	خزندگان	پستانداران
۱	۶	۰	۳
۲	۴	۰	۰
۳	۱	۱	۱
۴	۱	۰	۱
۵	۰	۰	۱
۶	۰	۰	۰

جدول ۱۶- نتایج کلی ارزش زیستگاه ها برای گروه های تاکسونومیک

گروه های تاکسونومیک	ارزش زیستگاه					
	کوهستانی	دشتی	بینابینی	حاشیه ای	آبی	بوته زار
پستانداران	۱۶	۱۴/۴۸۵	۲۰/۸۷۵	۱۶/۴۲	۴/۵	۰/۴
خزندگان	۱۷/۳	۷۸/۵	۷۳/۶۳	۲۰/۰۲	۲۲	۳۸/۵
پرندگان	۹۶/۵۴	۴۸/۳۲	۷۸/۱۸	۶۹/۸۶	۱۸	۱۶/۶۱
دوزیستان	۰	۰	۰	۰	۵	۰
آبزیان	۰	۰	۰	۰	۱۲/۵	۰

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

۳۵/۹۷	۵۵/۵۱	۶۲	۱۹۱/۴۴	۱۷۲/۶۹	۱۴۱/۳۱	۱۲۹/۸۴	جمع کل
-------	-------	----	--------	--------	--------	--------	--------

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج بدست آمده، بیشترین فراوانی پستانداران در زیستگاه‌های بینابینی و کمترین فراوانی آنها در زیستگاه‌های آبی بوده است. حدکثر فراوانی کلیه گونه‌های منطقه در زیستگاه بینابینی بوده و به ترتیب در زیستگاه‌های حاشیه ای، دشتی، کوهستانی، بوته زار، جنگلی و آبی کاهش می‌یابد. ترجیح زیستگاهی اول پرندگان و پستانداران، زیستگاه کوهستانی، خزندگان زیستگاه بینابینی بوده است. بطور کلی زیستگاه بینابینی به عنوان اولین زیستگاه ترجیحی کلیه گونه‌ها در منطقه بوده و بعد از آن به ترتیب حاشیه ای، کوهستانی، دشتی، بوته زار، جنگل و آبی قرار دارند. برای گروه تاکسونومیک پستانداران، زیستگاه بینابینی بیشترین ارزش را داشته و بعد از آن به ترتیب زیستگاه‌های حاشیه ای، کوهستانی، دشتی، جنگلی، آبی و بوته زار دارای ارزش بوده اند. در مورد پرندگان، زیستگاه کوهستانی بیشترین و زیستگاه جنگلی کمترین ارزش و اهمیت را داشته اند. برای خزندگان هم زیستگاه دشتی حداکثر رتبه را به خود اختصاص داده و زیستگاه‌های بینابینی، بوته زار، آبی، حاشیه ای و کوهستانی و جنگل به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. دوزیستان و آبریان منطقه به دلیل آنکه فقط در زیستگاه‌های آبی یافت می‌شوند، تنها این زیستگاه برای آنها دارای اهمیت بوده است. بطور کلی می‌توان نتیجه‌گیری کرد که برای کلیه گونه‌های منطقه، زیستگاه حاشیه ای بالاترین رتبه و بعد از آن به ترتیب زیستگاه‌های بینابینی، دشتی، کوهستانی، آبی، بوته زار و جنگل دارای ارزش و اهمیت بوده اند.

با توجه به رتبه‌بندی زیستگاه‌های منطقه و ارزش آنها برای کلیه گونه‌ها و همچنین هر یک از گروه‌های تاکسونومیک، پیشنهاد می‌شود که برای مدیریت بهتر منطقه و به منظور حفاظت از گونه‌ها، بویژه گونه‌هایی که اهمیت بیشتری داشته و در طبقات تهدید بالاتر قرار دارند، ارزش زیستگاه‌ها مورد توجه قرار گیرد و راهکارهای مدیریتی مناسب و اصولی متناسب با ارزش زیستگاه‌ها اعمال شود.

منابع و مراجع مورد استفاده

۱- مجنونیان، ه. ۱۳۷۱. لزوم حفاظت از زیستگاه‌ها و حیات وحش در مناطق کویری. فصلنامه علمی محیط زیست، شماره ۳۱، صفحات ۳۳-۲۳.

- Box, J., Forbes, J. (1992). "Ecological considerations in the environmental assessment of road proposals". Highways and Transportation, 16-22.
- Nijkamp, P., Rietveld, P., Voogd, H. (1990). "Multicriteria evaluation in physical planning", Elsevier, Amsterdam.

اولین همایش ملی پارک‌های ملی و مناطق تحت حفاظت

- 4- Rossi, E., Kuitunen, M. (1995). "Ranking of habitats for the assessment of ecological impact in land use planning". *Biological Conservation*, 77: 227-234.
- 5- Sankovskii, A. (1992). "Toward evaluation of natural objects", *Environ. Manage*, 16: 283-7.

Ranking of wildlife habitats for conservation and management plans in Bidoeieh protected area, Kerman province

Neda Alipourian¹

Seyed Mehdi Amininasab^{2*}

¹ Faculty of Natural Resources, Shahid Chamran University of Ahwaz

² Assistant Professor, Faculty of Natural Resources, Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University, Sari, Iran. Email: (smamininasab@yahoo.com)

Abstract

Methods of habitat ranking are important for habitat management and species conservation. In this study, habitat ranking is done based on habitat value (HV) and species presence and abundance in each habitat and habitat preference. For calculation of HV index, after determination of habitats, species identification in each habitat and threat categories and habitat preference, categories weighting were done and coefficient of habitat preference was determined. Habitat value for each taxonomic group was calculated. This method was done in Oshtorankouh protected area in Lorestan province for each taxonomic group including mammals, birds, reptiles, amphibians and fisheries. The results indicated that marginal habitat was in the first rank and interval zone, plains, mountains, aquatic habitats, areas with bushes vegetation and forest were in the next ranks, respectively. For mammals, interval zone had the highest value and then marginal habitats, mountains, plains, forests, aquatic habitats and areas with bushes vegetation were in the next ranks. For birds, mountains and forests had the highest and lowest value, respectively. For reptiles, interval zone and forests had the highest and lowest importance. Amphibian and fisheries were presented only in water resources. Therefore, for area management, it is necessary to consider to habitat values and their importance for different taxonomic group.

Keywords: Ranking, habitat, protected area, Oshtorankouh, Lorestan